

Μοντέλα Αξιολόγησης και προεκτάσεις στο σήμερα...

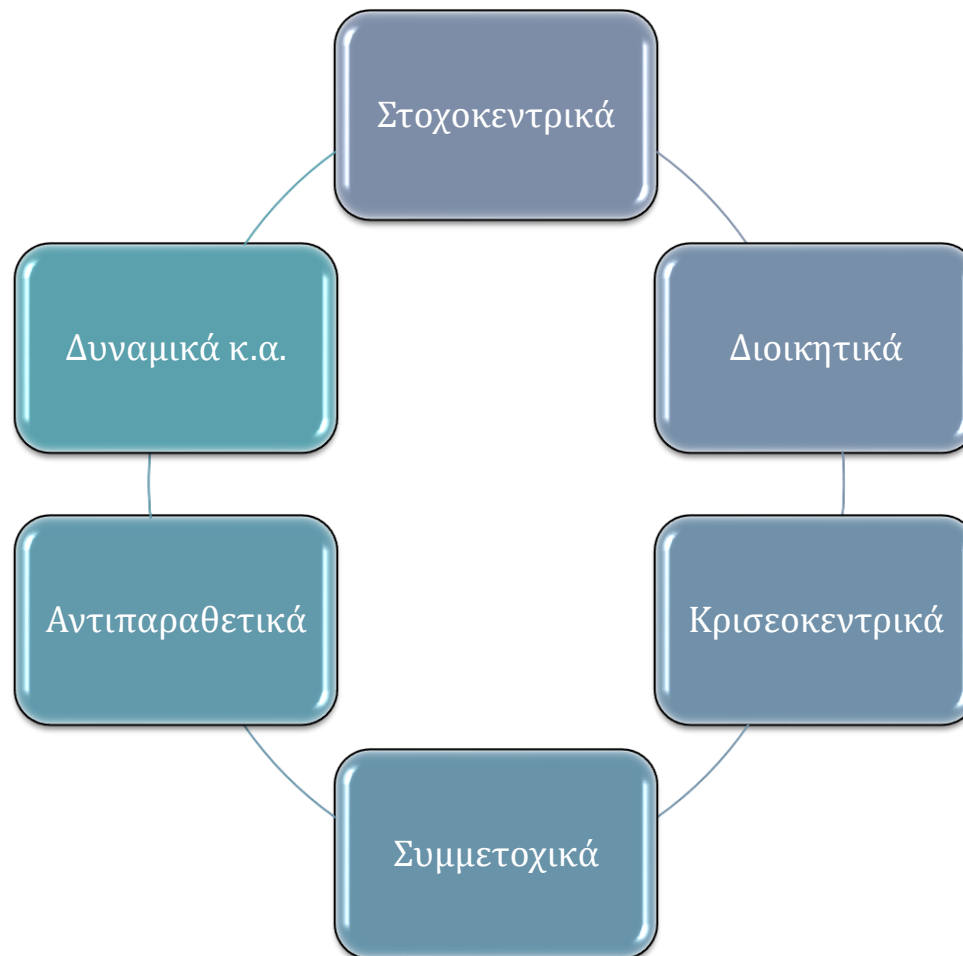
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΙΤΑΣ

ΠΜΣ «ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ» (ΠΔΑΕ)

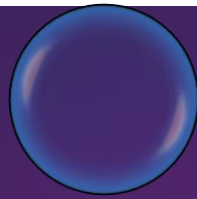
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μοντέλα εκπαιδευτικής αξιολόγησης

(Δημητρόπουλος, 2007)

Στοχοκεντρικά μοντέλα

Tyler (1942)
(πατριάρχης
της
αξιολόγησης)

Στο επίκεντρο ο
στόχος και ο έλεγχος
της επίτευξής του,
μέσω μίας
διαδικασίας 7
σταδίων:

Διατύπωση στόχων

Ταξινόμηση στόχων

Περιγραφή στόχων εν είδει εξωτερικής
συμπεριφοράς

Διαμόρφωση προϋποθέσεων για την απόκτηση και
εκδήλωση της συμπεριφοράς

Ανάπτυξη μεθόδων διαπίστωσης της συμπεριφοράς

Συλλογή δεδομένων σχετικά με την επίτευξη των
στόχων

Σύγκριση αποτελεσμάτων με τους αρχικούς
στόχους.

Θετικά: πρακτικότητα, θεωρητική και μεθοδολογική συνέπεια, η αξιολόγηση μέρος της κατάρτισης των Α.Π.

Αρνητικά: τεχνοκρατική προσέγγιση, χωρίς φαντασία και δημιουργικότητα, έλλειψη ελέγχου των στόχων.

Στοχοκεντρικά μοντέλα

Metfessel
&
Michael
(1967)

Συνεχιστές του
Tyler με
μεθοδολογικές
διαφοροποιήσεις
και 8 στάδια:

Συμμετοχή όλης της σχολικής μονάδας στην αξιολόγηση

Διαμόρφωση συνόλου σκοπών

Μετατροπή των στόχων σε διαδικασίες – εμπειρίες μάθησης

Διαμόρφωση μέσων ή εργαλείων ελέγχου της αποτελεσματικότητας του προγράμματος

Περιοδική παρακολούθηση των διαδικασιών με έγκυρα μέσα

Στατιστική ανάλυση των δεδομένων που συλλέγονται

Ερμηνεία αποτελεσμάτων βάσει προκαθορισμένων κριτηρίων

Διατύπωση προτάσεων για περαιτέρω εξέλιξη

Θετικά: ο έλεγχος της επίτευξης των σκοπών διευρύνεται με επιπλέον κριτήρια και νέα μέσα – εργαλεία.

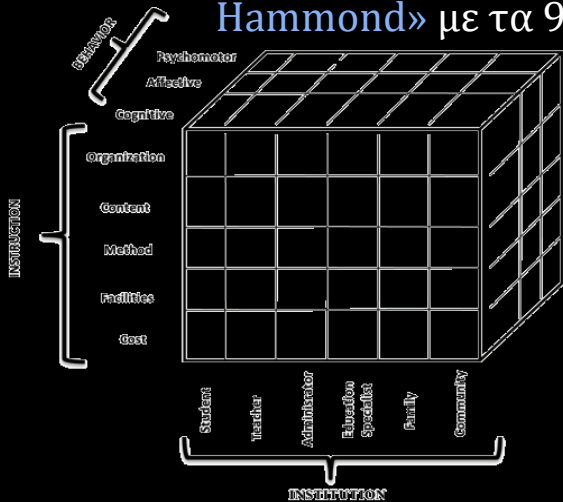
Αρνητικά: η τεχνοκρατική αντίληψη παραμένει.

Στοχοκεντρικά μοντέλα

Hammond
(1967)

Γιατί επιτυγχάνουν κάποιες καινοτομίες και κάποιες άλλες όχι;

Η απάντηση στον «Κύβο του Hammond» με τα 90 φραγνιά.

Εικόνα 1. Hammond's Evaluation Model (Hammond, 1967: 3).

1. Διδασκαλία

Οργάνωση,
Περιεχόμενο,
Μέθοδος, Υποδομή,
Κόστος.

2. Ίδρυμα

Μαθητές,
Εκπαιδευτικός,
Διοίκηση, Στελέχη
Εκπαίδευσης,
Οικογένεια,
Κοινωνία.

3. Συμπεριφορά (στόχοι)

Γνωστικός,
Συναισθηματικός,
Ψυχοκινητικός
τομέας

Θετικά: η θεωρία της «Δομής της αξιολόγησης» καλύπτει όλο σχεδόν το εύρος της, με όρους Συμπεριφορισμού (όπως και οι προηγούμενοι εκπρόσωποι).

Αρνητικά: μεγάλο ζήτημα πρακτικότητας... πώς αξιολογείς όλες τις παραμέτρους;

Στοχοκεντρικά μοντέλα

Provus
(1973)

Pittsburg -
Pennsylvania

Μοντέλο
Αξιολόγησης της
Απόκλισης
(Discrepancy
Evaluation Model):

Υπάρχει απόκλιση;

Τι την προκαλεί;

Ποιες οι
ενδεδειγμένες
ενέργειες;

Πόσο εφικτές είναι;

Προσδιορισμός επιθυμητών επιπέδων
απόδοσης (Standards)

Διαπίστωση αποκλίσεων – ανακολουθιών
μεταξύ των στάνταρντς και των
αποτελεσμάτων

Απόφαση για συνέχιση, αναμόρφωση ή
κατάργηση του εκπαιδευτικού
προγράμματος βάσει των δεδομένων που
συγκεντρώνονται.

Θετικά: σύνδεση στοχοκεντρικών και διοικητικών μοντέλων, αποτελεσματική αξιολόγηση εκπ/κων συστημάτων, έμφαση στα διορθωτικά μέτρα, εμπλοκή όλων των φορέων.

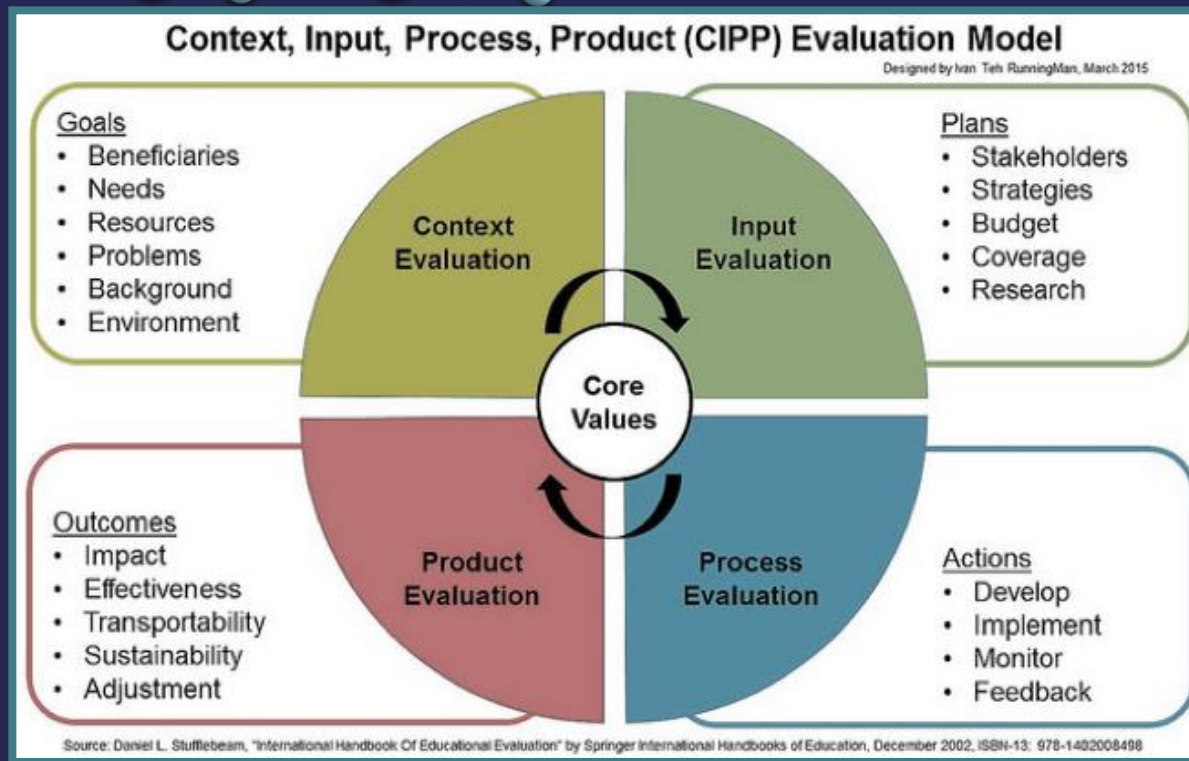
Αρνητικά: απαιτητικό σε εργαλεία και υποστήριξη των διαδικασιών.

Διοικητικά μοντέλα - Λήψης απόφασης

Stufflebeam: Λήψη αποφάσεων είτε για διατήρηση υφιστάμενων πρακτικών, είτε για μεγαλύτερου ή μικρότερου εύρους καινοτομίες σε επίπεδο ακόμη και εκπαιδευτικών συστημάτων.

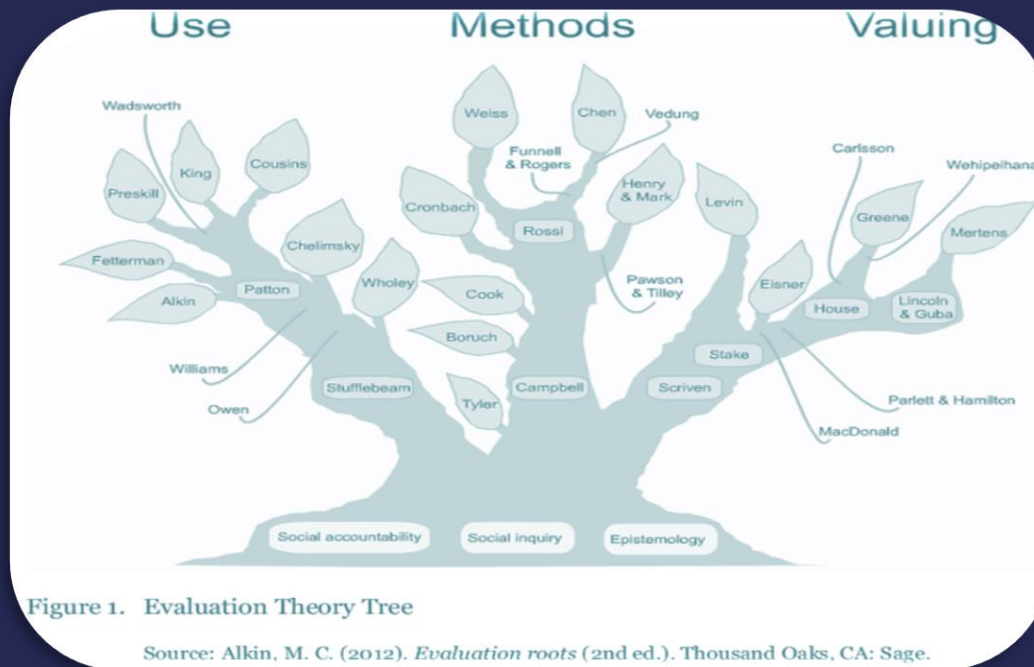
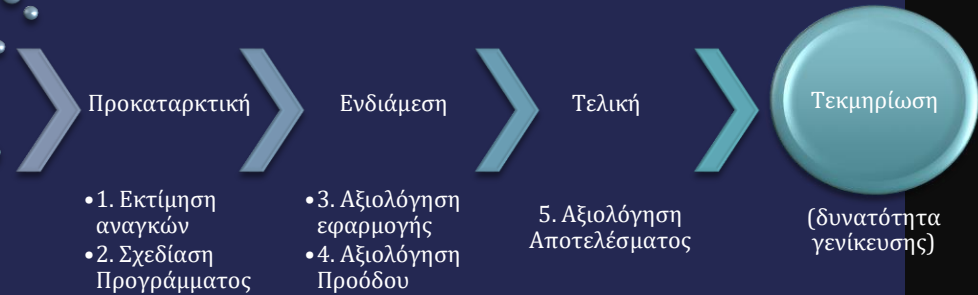
Σχεδίασης
Δομής
Ανάδρασης
Εφαρμογής

Θετικές ως επί το πλείστον κρίσεις με αμέτρητες πρακτικές εφαρμογές.
Αρνητικά: Αν ξέρω πώς με θέλουν οι άλλοι π.χ. για χρηματοδότηση, θα αλλοιώσω τα αποτελέσματα (Atlanta Public Schools cheating scandal, 2000-2011, με αντίστοιχες καταδίκες).

Διοικητικά μοντέλα - Λήψης Απόφασης

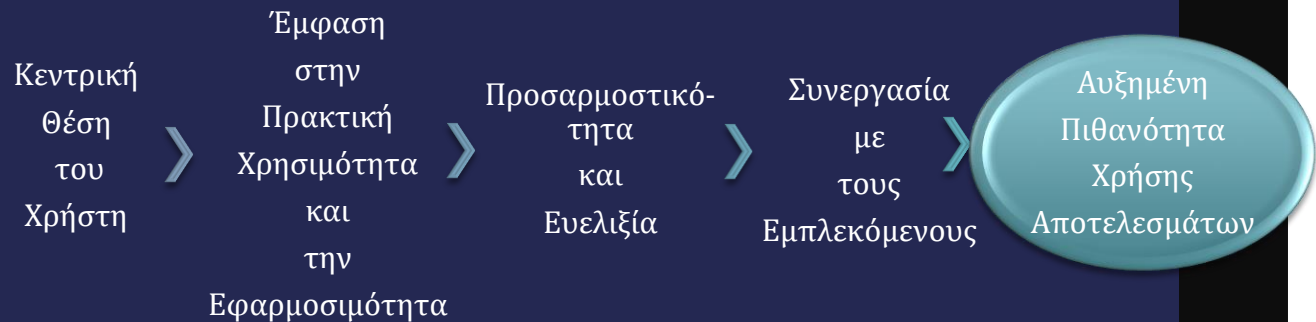
- Alkin: CSE (Center for the Study of Evaluation) L.A. Αξιολόγηση συστήματος, Σχεδιασμός προγράμματος, Εφαρμογή προγράμματος, Βελτίωση προγράμματος, Πιστοποίηση προγράμματος (μεταξύ διάφορων επιλογών να βρεθεί η καταλληλότερη και να εφαρμοστεί «σωστά»).

Θετικά: ενσωμάτωση και άλλων θεωριών π.χ. του Scriven, πλήρες και επιστημονικά αποδεκτό.
Αρνητικά: επιστημονικά «ανταγωνιστικό» του Stufflebeam.

Διοικητικά μοντέλα – Λήψης Απόφασης

Patton: "utilization-focused evaluation"
(αξιολόγηση με επίκεντρο τη χρήση),
ώστε να εξυπηρετούνται
άμεσα οι ανάγκες των
τελικών χρηστών
(decision-makers και stakeholders).

Θετικά: συνεργασία και έμφαση στις ανάγκες των ενδιαφερομένων, κατάλληλη για κρίσιμες και άμεσες αποφάσεις, μετριασμός της απολογισμικότητας, που δεσπάζει στα διοικητικά μοντέλα.
Αρνητικά: δεν έχει τόση ακρίβεια όση τα αντίστοιχα μοντέλα.

Κρισεοκεντρικά μοντέλα

η έμφαση στην ποιότητα ή μήπως μεθοδολογικές αδυναμίες και αυθαιρέσια;

Αξιολόγηση των σκοπών: αδιάφορη η υλοποίηση των ασημαντων ή άστοχων σκοπών.

Αντί της προσέγγισης του Cronbach για μη συγκριτική αξιολόγηση, προτείνει τη συγκριτική αξιολόγηση μεταξύ εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Αξιολόγηση ερήμην των στόχων: «ναι» στα απρόσμενα αποτελέσματα!

- αποφυγή πληροφόρησης περί στόχων,
- ανεπηρέαστος ο αξιολογητής,
- έμφαση στα πραγματικά και όχι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα,
- διευκόλυνση απρόβλεπτων προεκτάσεων.

Διάκριση διαμορφωτικής (ενδιάμεσης), τελικής και ολικής αξιολόγησης και μετα-αξιολόγησης.

Scriven (1967): Σύμβουλος Υπηρεσίας Εκπαιδευτικών Μετρήσεων (Educational Testing Service - USA).

Πελατοκεντρική αξιολόγηση και κατάλογοι ελέγχου (checklists).

Κρισεοκεντρικά μοντέλα

ή έντονος υποκειμενισμός και ενστάσεις για τη μεθοδολογική προσέγγιση και την ειδημοσύνη των αυθεντιών;

Η αξιολόγηση, όπως και η κρίση, αποτελούν ποιοτικό, ανθρωπιστικό, μη επιστημονικό συμπλήρωμα στην έρευνα.

Κριτική στους σκοπούς:
Όχι στους διδακτικούς στόχους του βιομηχανικού ή του συμπεριφοριστικού προτύπου.
Ναι στους εκφραστικούς του βιολογικού προτύπου.

Ναι, στην μοναδικότητα και τη σημαντικότητα του αποτελέσματος. Όχι πόσα πέτυχα, αλλά πόσο σημαντικά είναι...

Προτάσσεται η επιστημονική – επαγγελματική εμπειρία των εκπαιδευτικών ως αξιολογητών (expertise).

Eisner (1969-1979):
Κριτικο-γνωσιακό μοντέλο

Ο αξιολογητής ως ειδήμων και αυθεντία κρίνει διαισθητικά – υποκειμενικά... σαν γευσιγνώστης...

Πλουραλιστικά ή Συμμετοχικά μοντέλα:

έμφαση στην ποιότητα και το υποκειμενικό στοιχείο.

Stake (1969-1979): Κριτικο-γνωσιακό μοντέλο

Η θεωρία των Δύο Όψεων της Αξιολόγησης, που έχει τρεις φάσεις

- α) προκαταρκτική – προϋποθέσεις,
- β) συναλλαγής – αλληλουχία σχέσεων,
- γ) αποτελέσματα – έκβαση προσπάθειας)

Θεωρία της Ανταπόκρισης (Responsive evaluation)

Περιγραφή

- α) αυτά που επιδιώκονται (προθέσεις)
- β) αυτά που λαμβάνουν χώρα
- γ) συνέπεια πρόθεσης και αποτελέσματος

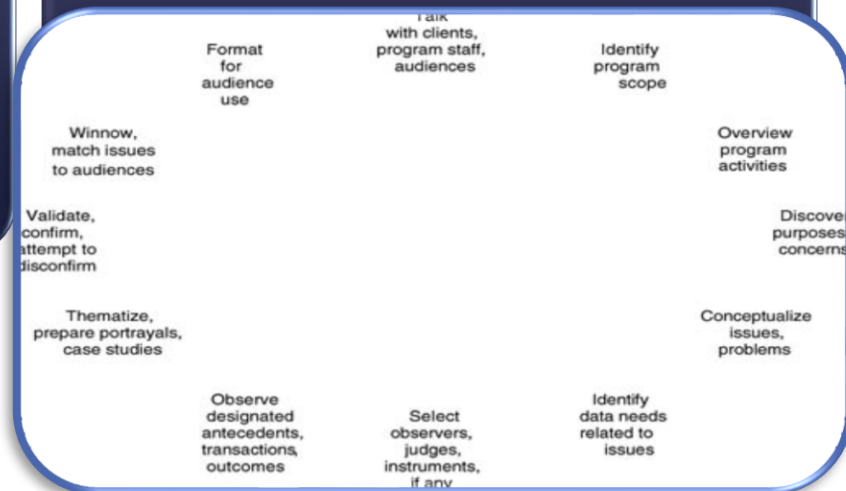
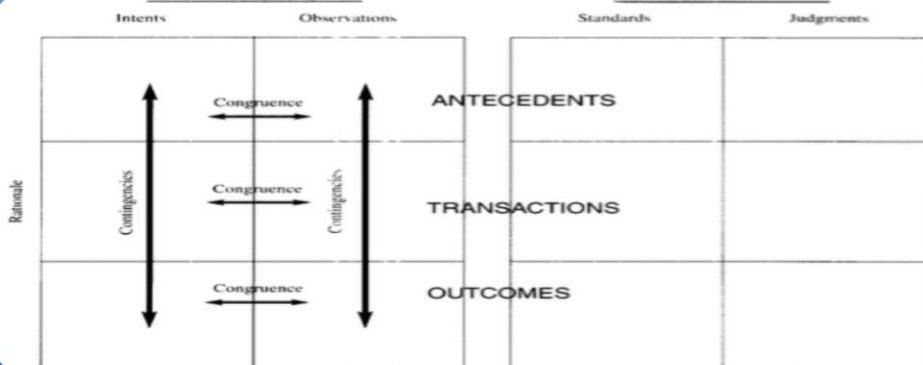
Κρίση

- α) κριτήρια κρίσεων
 - β) κρίσεις καθ' αυτές
- Ως συγκριτική ή απόλυτη αξιολόγηση (ανάλογα εάν γίνεται μεταξύ προγραμμάτων ή κάποιου κριτηρίου – προτύπου).

Η αξιολόγηση ως προσαρμογή στις ενέργειες και τις δραστηριότητες του προγράμματος, δηλαδή στις απαιτήσεις των χρηστών και όχι των προθέσεων του αξιολογητή.

Description Matrix

Judgment Matrix

Πλουραλιστικά ή Συμμετοχικά μοντέλα:

Μπορεί η αξιολόγηση να έχει τόσο ποιοτικό προσανατολισμό – χαρακτήρα;

Guba & Lincoln (1983) < House: Νατουραλιστική αξιολόγηση (naturalistic evaluation)

Διασύνδεση αξιολόγησης και έρευνας επί τη βάση της φαινομενολογίας και της εθνογραφίας.

Νατουραλιστική αξιολόγηση: αξιολόγηση in situ, στο φυσικό περιβάλλον, με συμμετοχή και συνεργασία των ενδιαφερομένων (πελατών), βάσει των αναγκών και των αξιών τους.

Πώς διασφαλίζεται η επιστημονικότητα;

Βάσει κριτηρίων:

1. Πειστικότητα μέσω διασταύρωσης και τριγωνισμού.
2. Εφαρμοσιμότητα – γενικευσιμότητα σε άλλο πλαίσιο, μέσω προσαρμογής των ευρημάτων, ελέγχου υποθέσεων κτλ. μεταβιβασιμότητα (transferability) και η επιβεβαιωσιμότητα (confirmability), αντί εγκυρότητας και αξιοπιστίας.
3. Συνέπεια ευρημάτων μέσω της θεώρησης των ευρημάτων από άλλους ειδικούς.
4. Ουδετερότητα αξιολόγησης μέσω διαδικασίας επιβεβαίωσης.

Μεθοδολογικά: ό,τι υπηρετεί τους σκοπούς της ποιοτικής έρευνας είναι ορθό και αποδεκτό: συνεντεύξεις, παρατήρηση, αρχεία έγγραφα και προσωπικές κρίσεις – αντιλήψεις αξιολογητών.

Πλουραλιστικά ή Συμμετοχικά μοντέλα:

Σωστή η απλοποίηση, ο υποκειμενισμός και το υψηλό κόστος ελλείψει κεντρικής χρηματοδότησης;

Άλλοι εκπρόσωποι:

Ripley (1973): Συναλλακτική αξιολόγηση (transactional evaluation). Η αλλαγή επιφέρει επιπτώσεις, δυσλειτουργίες, συγχύσεις ρόλων στους συμμετέχοντες, που μπορούν να θεραπευτούν μέσω της αξιολόγησης. Ο αξιολογητής είναι συντονιστής και τεχνικός σύμβουλος με ρόλο τον εντοπισμό εστιών τριβής και επίτευξης συναίνεσης και συναντίληψης μέσω της αξιολόγησης που δεν βασίζεται μόνο στα ποσοτικά δεδομένα αλλά και τις προσωπικές εμπειρίες.

McDonald (1976): Μεταξύ της γραφειοκρατικής (bureaucratic), της ιδιοχρησιακής (autocratic) και της δημοκρατικής (δημοκρατικής) αξιολόγησης, προκρίνεται η τελευταία, ώστε τα ευρήματα να μην ανήκουν σε αυτόν που χρηματοδοτεί ή δημοσιεύει μία έρευνα αλλά το κοινωνικό σύνολο, που μπορεί να ενημερώνεται και να κρίνει μαζί με τους αξιολογητές και τους χρηματοδότες. Κριτήρια: πλουραλισμός αξιών, εύρος ωφέλειας από την αξιολόγηση. Αξιολόγηση = έκθεση με ευχάριστο χαρακτήρα και ελεύθερη εξαγωγή συμπερασμάτων.

Parlett & Hamilton (1976): Διαφωτιστική αξιολόγηση (illuminative evaluation). Ιδιαίτερη χρησιμότητα για προγράμματα και εκπαιδευτικά συστήματα που αναζητούν κατανόηση και βελτίωση με βάση τις εμπειρίες των συμμετεχόντων και τις συγκεκριμένες συνθήκες, καθώς η ποσοτική μέτρηση των αποτελεσμάτων δεν επαρκεί για να αποτυπώσει τη δυναμική και τις πολυδιάστατες αλληλεπιδράσεις που αναπτύσσονται. Η έμφαση στα προσωπικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών, τις προσδοκίες και τις διαθέσεις των μαθητών. Εθνολογική - ανθρωπολογική προσέγγιση με νατουραλιστική έρευνα, τριγωνισμό και έρευνα πεδίου.

Αντιπαραθετικά ή μοντέλα (adversary- oriented evaluation):

Γιατί να προσποιούμαστε ότι ο αξιολογητής είναι ανεπηρέαστος από προκαταλήψεις, ιδέες, πεποιθήσεις, προτιμήσεις; Η θεραπεία βρίσκεται στον αντίλογο, στα αντεπιχειρήματα, στην άλλη άποψη, κατά το πρότυπο των δικαστικών ακροαματικών διαδικασιών (panels).

Η αρχή στους Rice (1915) και Owens (1971,1973).

Αντιπαραθετικά ή μοντέλα (adversary- oriented evaluation):

Θετικά σημεία

Αδυναμίες

Μείωση κινδύνου εκ των υστέρων κριτικής, ενσωμάτωση μετα-αξιολόγησης.

Υψηλές απαιτήσεις σε χρόνο και κόστος.

Πλουραλισμός, συγκερασμός απόψεων, πειστικότητα και αξιοπιστία.

Ανταγωνιστική λογική.

Κατάλληλα για επίλυση ασυμφωνιών.

Θεωρητικομεθοδολογική ανεπάρκεια.

Δυναμικά Μοντέλα

Δημητρόπουλος (2007): Συστημικό (θεωρία συστημάτων - system approach) και εκλεκτικό (ως προς τη σύνθεση διαφόρων θεωριών) μοντέλο.

Περιβάλλον

Μονάδα Εισόδου

- Μαθητής με αρχική συμπεριφορά
- Σκοποί της παιδείας
- Σχεδίαση
- Επιδράσεις από το περιβάλλον

Μονάδα Επεξεργασίας

- Αναλυτικά Προγράμματα
- Μέσα, Υλικά, Εγκαταστάσεις
- Προσωπικό κτλ.

Μονάδα Εξόδου

- Μαθητής με νέο δυναμικό
- Άλλα αποτελέσματα
- Επίδραση στο περιβάλλον

Ανατροφοδότηση

Αξιολόγηση

Δυναμικά Μοντέλα

Λεωνίδας Κυριακίδης
(& Creemers) 2008

Δυναμικό Μοντέλο
Εκπαιδευτικής
Αποτελεσματικότητας

Ποιο είναι το νέο που
πραγματικά κομίζουν τα
Δυναμικά Μοντέλα; Γιατί όχι
συνδυασμός της τεχνογνωσίας
όσων προϋπήρχαν;

..συχνότητα, εστίαση, στάδιο,
ποιότητα, διαφοροποίηση.

Τι μας προσφέρουν τελικά τα Μοντέλα Αξιολόγησης στην καθημερινή πράξη;

Υπενθύμιση της αξίας του στόχου

Έλεγχο του τιθέμενου στόχου

Μέθοδο, εργαλεία, μέσα

Συνειδητοποίηση του εύρους της αξιολόγησης και των αμφίδρομων σχέσεων που αναπτύσσονται (πολιτική, οργανισμοί, προσωπικό, μαθητές, γονείς κτλ.)

Συναίσθηση της πρακτικότητας

Αποδοχή του ποιοι είμαστε ως αξιολογητές

Διάκριση μεταξύ της περιγραφικής διατύπωσης και της αξιολογικής κρίσης

Εκτίμηση και όσων επιτυγχάνονται εκτός προγραμματισμού

Έμφαση στα θετικά, ενθάρρυνση και επιβράβευση

Διαφοροποίηση της αξιολόγησης ανά περίπτωση, συνθήκη, επίπεδο, σκοπό κτλ.

Δημοκρατικότητα και σύνθεση αντιλήψεων – κανείς δεν κατέχει το όλο.

Βιβλιογραφία

- ▶ Δημητρόπουλος, Ε. (2007). *Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, η αξιολόγηση της εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού έργου, Α' μέρος*, Πέμπτη Έκδοση, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα
- ▶ <https://websites.ucy.ac.cy/esf/el/index.html>